

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету міжнародних відносин

Третько В.В.

20 серпня 20 20р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія політичних систем

Назва дисципліни

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 052 Політологія

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Політологія

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОПП.06.

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл професійної підготовки)

Факультет міжнародних відносин

Кафедра філософії і політології

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, у т.ч. РС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	3	5	4	51	34		17		69			+	
З	3	5	4	10	6		4		110			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми

Програма складена канд. політ.н., доц. О.О. Заславська
Підпис автора Вчений ступінь, звання, ініціали, прізвище автора

Схвалена на засіданні кафедри філософії і політології

Протокол від 25 серпня 2020 № 1

Зав. кафедри Н.К. Петрук
Підпис Ініціали, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин

Голова вченої ради факультету В.В.Третько
Підпис Ініціали, прізвище

2 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Теорія політичних систем» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 052 «Політологія» за освітньо-професійною програмою «Політологія».

Відповідно до освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності: навички використання базового категорійно-поняттєвого та аналітично-дослідницького апарату сучасної світової політичної науки; здатність до застосування ключових політологічних понять, теорій і методів задля аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту; здатність виявляти особливості реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічному, історичному та соціокультурному контекстах функціонування та взаємодії; здатність використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні;

програми результати навчання: вільно володіти базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки; застосовувати ключові політологічні поняття, теорії та методи до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту; розуміти базові особливості реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічний, історичний та соціокультурний контекст функціонування та взаємодії; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

Мета дисципліни. Формування у студентів систематизованого уявлення про політичну систему суспільства, що дозволяє розглядати світ політичного як складноорганізовану цілісну сукупність взаємопов'язаних елементів (держава, партії, групи тиску, соціальні та правові норми тощо), що, взаємодіючи з навколишнім середовищем (економічна, соціальна, культурна, міжнародна та інші системи), функціонує відповідно до притаманних їй закономірностей та виконує певний набір функцій у суспільстві.

Предмет дисципліни. Сутність та основні теоретично-концептуальні підходи до трактування поняття «політична система», структура та функції політичної системи, її основні компоненти та інститути, особливості функціонування та основні типи політичних систем.

Завдання дисципліни. Надати систематизовані, цілісні знання про сутність системного підходу до аналізу політики, про сутність, основні елементи та типи політичних систем; сформувані у студентів уміння визначати взаємозв'язок політичних систем з типами та формами держави, здійснювати порівняльний аналіз різних моделей політичних систем.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **виокремлювати** динамічну характеристику політичної системи через аналіз політичного процесу та політичної діяльності; **оцінювати** роль держави як основного елемента політичної системи; **визначати** місце та роль політичних партій у політичній системі суспільства; **володіти** вмінням самостійно мислити і аналізувати функціонування та розвиток політичної системи суспільства в залежності від стану її політичної культури, характеру й якості політичних цінностей і домінуючих політичних орієнтацій; **використовувати** системний підхід щодо аналізу політичної сфери життя суспільства; **використовувати** набуті знання у професійній і громадській діяльності.

3 СТРУКТУРА ЗАЛКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні заняття	СРС	лекції	практичні заняття	СРС
Тема 1. Суспільство як соціальна система	2	2	5			10
Тема 2. Основні теоретичні моделі політичних систем	4	2	8	2	2	16
Тема 3. Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем	4	2	8			12
Тема 4. Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи	4	2	8	2	2	12
Тема 5. Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів	4	2	8			12
Тема 6. Функціональна підсистема політичної системи	4	2	8			12
Тема 7. Нормативна підсистема політичної системи	4	2	8			12
Тема 8. Комунікативна підсистема політичної системи	4	2	8			12
Тема 9. Культурна підсистема політичної системи	4	2	8			12
Разом за семестр	34	16/18*	69	6	4	110

* По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

4 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Суспільство як соціальна система Заняття 1. Системний підхід до суспільства. Системно-механістичні уявлення. Системно-органістичні уявлення про суспільство. Синтезовані уявлення про суспільство. Системні уявлення про суспільство в структурному функціоналізмі. Поняття та ознаки суспільства. Визначення соціальної системи. Основні рівні системного підходу. Співвідношення макро-, мезо- та макрорівнів. Основні компоненти суспільства як соціальної системи. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9, 18, 19].	2
2	Основні теоретичні моделі політичних систем Заняття 1. Місце і роль політичної системи в життєдіяльності суспільства. Теоретичні моделі політичних систем. Сутність системного аналізу. Концепція політичної системи Девіда Істона. Концепція навколишнього середовища в теорії політичних систем. Компоненти навколишнього середовища політичної системи. Динамічна модель політичної системи	2

	<p>Д. Істона. Функціонування політичної системи: модель Д. Істона. Потреби та інтереси суб'єктів як основа соціального управління у громадянському суспільстві.</p> <p>Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	
3	<p>Основні теоретичні моделі політичних систем</p> <p>Заняття 2. Особливості структурно-функціонального методу. Модель політичної системи Габріеля Алмонда. Суть та головна призначення політичної системи за Г. Алмондом. Структура політичної системи. Інституційний та орієнтаційний рівні. Функціональна модель політичної системи Г. Алмонда. Функції системи. Функції процесу. Функції управління. Інформаційно-кібернетична модель Карла Дойча. Суть та головна призначення політичної системи за К. Дойчем. Модель функціонування політичної системи Карла Дойча. Інформаційний потік як базова одиниця аналізу.</p> <p>Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
4	<p>Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем</p> <p>Заняття 1. Основні теоретичні уявлення про структуру політичної системи. Політична система суспільства в її взаємодії з економічною, соціальною, правовою та іншими суспільними структурами. Основні підсистеми політичної системи суспільства: інституційна, комунікативна (інформаційно-комунікативна), нормативна (нормативно-регулятивна), функціональна та культурна (духовно-ідеологічна). Системоутворюючі засади та основні функції політичних систем.</p> <p>Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
5	<p>Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем</p> <p>Заняття 2. Сутність та типи сучасних політичних систем. Основи підходи до класифікації політичних систем. Витоки політичних систем античної суспільно-політичної думки. Період Нової доби (типологія систем правління Т. Гоббса, Ш-Л. Монтеск'є, М. Вебера). Основні типи систем за змістом і формами правління Ж. Блонделя. Типи політичних систем за Г. Алмондом. Типи політичних систем за характером і спрямованістю політичного процесу. Типи політичних систем за структурою (Ч. Ендрейн). Інші підходи до типологізації політичних систем. Специфіка розвитку політичної системи громадянського суспільства у перехідній державі.</p> <p>Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
6	<p>Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи</p> <p>Заняття 1. Сутність держави і її місце в політичній системі. Функції держави. Основні структурні елементи державного механізму. Форми державного правління (монархія, республіка). Форми державного устрою (унітарність, федерація, конфедерація).</p> <p>Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
7	<p>Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи</p> <p>Заняття 2. Поняття правової держави. Характерні риси правової держави. Соціальна держава. Співвідношення соціального і правового принципів. Умови становлення громадянського суспільства, його взаємозалежність з правовою державою. Співвідношення громадянського суспільства і держави: різноманітність підходів. Основні характеристики взаємовідносин громадянського суспільства та держави. Межі діяльності держави.</p> <p>Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2

8	<p>Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів</p> <p>Заняття 1. Політичні партії та партійні системи. Місце недержавних інститутів в механізмі державної влади. Політичні партії у політичній сфері громадянського суспільства, їх функції. Виникнення політичних партій. Сутність та типи політичних партій, їх роль у політичному процесі. Багатоманітність підходів щодо класифікації політичних партій. Поняття та типи партійних систем. Багатопартійна система як прояв політичного плюралізму: основні тенденції її розвитку у сучасному світі. Розвиток партійної системи як передумова функціонування громадянського суспільства. Проблеми розвитку багатопартійної системи в Україні. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
9	<p>Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів</p> <p>Заняття 2. Групи інтересів та групи тиску. Поняття та основні функції груп інтересів. Відмінність груп інтересів від політичних партій. Типологія груп інтересів. Громадські організації та рухи в політичній системі суспільства. Взаємовідносини суспільно-політичних рухів і партій. Роль груп інтересів у розвитку політичної сфери громадянського суспільства. Концептуальні підходи до визначення лобізму. Визначення суб'єктів, об'єктів та предмету лобістської діяльності, їх класифікація. Основні методи та технології лобіювання. Особливості становлення інституту лобізму в Україні. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
10	<p>Функціональна підсистема політичної системи</p> <p>Заняття 1. Політичні режими. Поняття та структура політичного режиму. Типологія політичних режимів. Авторитаризм. Тоталітаризм. Закономірності трансформації тоталітарних та авторитарних режимів у сучасні демократії. Основні підходи до визначення демократії. Витоки, зміст та основні її форми. Сучасні концепції демократії. Принципи та інститути демократії. Співвідношення волі народу та волі представницького органу держави. Механізми розв'язання протиріч між державою та громадянським суспільством. Демократія як форма легального переходу влади. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
11	<p>Функціональна підсистема політичної системи</p> <p>Заняття 2. Політичний процес. Поняття та основні стадії політичного процесу. Типологія політичних процесів. Зміст політичного процесу. Сутнісні характеристики політичного процесу. Базові та периферійні політичні процеси. Відкриті та тіньові політичні процеси. Технології прийняття політичних рішень. Ефективність політичного процесу. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
12	<p>Нормативна підсистема політичної системи</p> <p>Заняття 1. Політико-правові норми як регулятори суспільно-політичної діяльності. Норми як регулювальний, структуроутворюючий чинник політичної системи. Співвідношення політичних та правових норм у політичній системі суспільства. Політичні традиції як соціокультурний компонент розвитку сучасного суспільства. Поняття політичної традиції як важливого складника структури політичної системи на етапах її становлення, функціонування і розвитку. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
13	<p>Нормативна підсистема політичної системи</p> <p>Заняття 2. Політичні стереотипи та міфи у сучасних суспільно-політичних процесах. Стереотипи та міфи як носії політичного досвіду. Характерні ознаки та основні функції політичних міфів та політичних стереотипів.</p>	2

	Символічний аспект політики. Поняття та основні функції політичної символіки. Основні види політичної символіки. Мова як політичний символ. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	
14	Комунікативна підсистема політичної системи Масові комунікації та їх роль у політиці. Поняття та функції політичних комунікацій. Рівні політичної комунікації. Характеристика основних способів поширення інформації. Інституційна складова політичної комунікації. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
15	Комунікативна підсистема політичної системи Основні учасники комунікаційного процесу. Засоби масової інформації як канал політичної комунікації. Основні функції ЗМІ. Вплив ЗМІ на інформаційний процес. Соціальні міфи як основа політичного маніпулювання. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
16	Культурна підсистема політичної системи Заняття 1. Сутність політичної культури, її основні характеристики. Феноменальність політичної культури, її роль і функції в політичному житті. Характеристика структурних компонентів політичної культури. Нормативний елемент в структурі політичної культури (накопичений політичний досвід). Ціннісний елемент в структурі політичної культури (політична свідомість). Поведінковий елемент в структурі політичної культури (моделі політичної поведінки). Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
17	Культурна підсистема політичної системи Заняття 2. Типи політичної культури, умови їх формування і сутнісні ознаки. Громадянська культура як необхідна передумова розвитку громадянського суспільства. Індивідуальна політична активність людини та її значення для розвитку самоврядності громадянського суспільства. Проблеми політичної активності громадян у сучасній Україні. Особливості політичної культури сучасного українського суспільства. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
Разом:		34

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Тема лекції	Кількість годин
1	Суспільство як соціальна система. Основні теоретичні моделі політичних систем. Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9, 18, 19].	2
2	Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи. Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів. Функціональна підсистема політичної системи. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
3	Нормативна підсистема політичної системи. Комунікативна підсистема політичної системи. Культурна підсистема політичної системи. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
Разом :		6

4.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів *денної* форми навчання

№ п/п	Теми та зміст практичних занять	Кількість годин
1	<p>Суспільство як соціальна система</p> <p>1. Основні різновиди системних уявлень про суспільство. 2. Поняття та основні ознаки суспільства. Основні компоненти суспільства як соціальної системи. 3. Сутність та основні елементи соціальної структури суспільства. Основні підструктури соціальної структури суспільства. 4. Характеристика основних концепцій соціальної структури суспільства (класова і стратифікаційна). Літ.: [1, 2, 5, 7, 9, 18, 19].</p>	2
2	<p>Основні теоретичні моделі політичних систем</p> <p>1. Сутність системного аналізу. 2. Концепція політичної системи Девіда Істона. 3. Особливості структурно-функціонального методу. 4. Модель політичної системи Габріеля Алмонда. 5. Інформаційно-кібернетична модель Карла Дойча. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
3	<p>Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем</p> <p>1. Основні теоретичні уявлення про структуру політичної системи. 2. Структура політичної системи. 3. Функції політичної системи. 4. Типологія політичних систем. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
4	<p>Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи</p> <p>1. Поняття, ознаки, структура та функції держави. 2. Основні теорії походження держави. 3. Форми сучасної держави. 4. Правова та соціальна держава. 5. Громадянське суспільство та держава: аспекти взаємовідносин. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
5	<p>Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів</p> <p>1. Партії в політичній системі: поняття, ознаки, функції. 2. Типологія політичних партій. 3. Сутність та типи партійних систем. 4. Групи інтересів та групи тиску. 5. Лобізм як функціональна система інституту представництва. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].</p>	2
6	<p>Функціональна підсистема політичної системи</p> <p>1. Зміст, форми перебігу і стадії політичного процесу. 2. Технологія прийняття політичних рішень. 3. Поняття політичного режиму: його сутність та основні компоненти. 4. Типологія політичних режимів. 2.1. Тоталітаризм: поняття, типологія та причини виникнення. 2.2. Сутність авторитаризму як політичного режиму. Авторитаризм і тоталітаризм: спільне та відмінне. 2.3. Демократичний політичний режим: поняття, ознаки та основні</p>	2

	теорії. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	
7	Нормативна підсистема політичної системи 1. Політико-правові норми як регулятори суспільно-політичної діяльності. 2. Політичні традиції як соціокультурний компонент розвитку сучасного суспільства. 3. Політичні стереотипи та міфи у сучасних суспільно-політичних процесах. 4. Символічний аспект політики. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
8	Комунікативна підсистема політичної системи 1. Поняття, сутність та функції політичної комунікації. 2. Інституційна складова політичної комунікації. 3. Засоби масової інформації як канал політичної комунікації. 4. Позитивні та негативні аспекти електронної комунікації. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
9	Культурна підсистема політичної системи 1. Поняття політичної культури, її роль у суспільстві. Функції політичної культури. 2. Структура політичної культури. 2.1. Нормативний елемент (політичний досвід). 2.2. Ціннісний елемент (політична свідомість). 2.3. Поведінковий елемент (моделі політичної поведінки). 3. Типологія політичної культури. Політична субкультура. 4. Політична соціалізація. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
Разом:		16/18*

* По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Теми практичних занять	Кількість годин
1	Суспільство як соціальна система. Основні теоретичні моделі політичних систем. Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9, 18, 19].	2
2	Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи. Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів. Функціональна підсистема політичної системи. Нормативна підсистема політичної системи. Комунікативна підсистема політичної системи. Культурна підсистема політичної системи. Літ.: [1, 2, 5, 7, 9].	2
Разом:		4

4.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання практичних робіт, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних домашніх завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни «Теорія політичних систем» становить 69 годин. Вона включає:

- опрацювання теоретичного матеріалу (конспекту лекцій, навчальної літератури);
- опрацювання додаткової літератури при підготовці до практичних занять;
- виконання домашніх індивідуальних завдань;
- підготовку до поточного тестового контролю;
- підготовку до контрольних заходів.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Тема заняття	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Суспільство як соціальна система	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
2	Тема 2. Основні теоретичні моделі політичних систем	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
3	Тема 2. Основні теоретичні моделі політичних систем	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	4
4	Тема 3. Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підготовка до тестового контролю з тем 1-3.	4
5	Тема 3. Структура та функції політичної системи. Типологія політичних систем	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Тестовий контроль з тем 1-3.	4
6	Тема 4. Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
7	Тема 4. Інституційна підсистема політичної системи. Держава як центральний інститут політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	4
8	Тема 5. Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
9	Тема 5. Інституційна підсистема політичної системи. Інститути представництва та узгодження інтересів	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	4

10	Тема 6. Функціональна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
11	Тема 6. Функціональна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	4
12	Тема 7. Нормативна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
13	Тема 7. Нормативна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	4
14	Тема 8. Комунікативна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т8, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
15	Тема 8. Комунікативна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т8, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
16	Тема 9. Культурна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т9, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підготовка до тестового контролю з тем 4-9.	4
17	Тема 9. Культурна підсистема політичної системи	Опрацювання теоретичного матеріалу, з Т9, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Тестовий контроль з тем 4-9.	4
Разом:			69

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

Студенти *заочної* форми навчання виконують контрольну роботу, яка включає три теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожен студент отримує на кафедрі у період настановної сесії, а також вони доступні в електронному освітньому ресурсі в Модульному середовищі для навчання ХНУ.

5 ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних і сучасних методів та технологій. Зокрема під час лекції використовуються методи проблемного навчання та візуалізації для активізації пізнавальної діяльності студентів. Під час практичних занять застосовуються активні та інтерактивні методи навчання, зокрема, дискусії, навчальні ігри (наприклад, «Визнач власну позицію», «Мікрофон», «Гра-симуляція» тощо), case study (метод практичних ситуацій), метод проєктів, які мають за мету набуття студентами практичних навичок з аналізу функціонування та розвитку політичної системи суспільства в залежності від стану її політичної культури, характеру й якості політичних цінностей і домінуючих політичних орієнтацій; з використання системного підходу для аналізу політичної сфери життя суспільства.

6 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання студентів здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється впродовж

семестру з метою оцінювання рівня засвоєння ними навчального матеріалу під час усіх видів навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. Поточний контроль проводиться у формах усного та письмового опитувань, тестування, перевірки домашніх практичних завдань та ін. Семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

7 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Система оцінювання навчальних досягнень студентів базується на аналізі знань і практичних навичок та здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті. Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною *чотирибальною* шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх виконаних видів навчальної роботи з урахуванням вагових коефіцієнтів. Вагові коефіцієнти визначаються структурою дисципліни і важливістю окремих видів її робіт. Для практичних занять встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

При оцінювання знань студентів використовуються різні види контролю, зокрема: усне та письмове опитування на семінарському занятті, тестування, контрольна робота, перевірка домашніх практичних завдань. Оцінка на семінарському занятті складається з таких елементів: знання матеріалу теми; вміння обґрунтувати думку та оперувати основними категоріями; рівень залученості до дискусій на семінарі. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати у визначений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях (мінімальна кількість оцінок – 5)	Тестовий контроль	Іспит
ВК*: 0,4	0,2	0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях	Контрольна робота		Іспит
	Якість виконання	Захист	
ВК*: 0,2	0,2	0,1	0,5

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Оцінювання усних та письмових опитувань на практичних заняттях і контрольних робіт

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно (5)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічно структуровану відповідь державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення контрольної роботи. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (4)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; усвідомлено використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; відповідь грамотна, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (3)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (2)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, наведена у таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1-10	11-14	15-18	19-20
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Семестровий контроль (іспит)

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу. Студент, який отримав середньозважений бал за поточну роботу 3,00 та вище, але не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається таким, що має академічну заборгованість.

Іспит відбувається у комбінованій формі – письмова складова та усне опитування. Після перевірки письмової роботи викладач може поставити студенту запитання щодо змісту його відповідей. Завданнями семестрового контролю є перевірка: розуміння студентом програмного матеріалу в цілому; логіки та взаємозв'язків між окремими розділами; рівня досягнення програмних результатів навчання; здатності творчо використовувати накопичені знання і набуті компетентності; уміння сформулювати своє ставлення до об'єкту вивчення.

Екзаменаційний білет складається з таких елементів: два теоретичних питання і два тестових завдання. Максимальна кількість балів за кожну правильну відповідь на теоретичне питання – 4. Правильна відповідь на тестове завдання – 1. Узагальнена оцінка за іспит виводиться як сума балів з усіх завдань.

Норми оцінювання теоретичного завдання. При оцінюванні беруться до уваги наступні критерії: правильність, повнота, глибина та усвідомленість відповіді, а також послідовність викладення відповіді, вміння формулювати та викладати думки, аргументувати свою позицію. Максимальна кількість балів за відповідь на одне теоретичне питання – 4.

Оцінювання тестового завдання. Тестове завдання передбачає репродуктивне відтворення знань шляхом: 1) відбору правильної відповіді із запропонованих варіантів; 2) встановлення відповідності елементів однієї множини елементам іншої. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Максимальна сума балів, яку може отримати студент – 10.

Загальна сума балів за всі завдання	0-4	5-7	8-9	10
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. За інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Поняття та ознаки суспільства. Основні компоненти суспільства як соціальної системи.
2. Системно-механістичні уявлення про суспільство.
3. Системно-органістичні уявлення про суспільство.
4. Синтезовані уявлення про суспільство.
5. Системні уявлення про суспільство в структурному функціоналізмі.
6. Класичні теорії політичної системи. Концепція політичної системи Д. Істона.
7. Системна модель політичної системи Д. Істона.
8. Структурно-функціональна модель політичної системи Г. Алмонда.
9. Інформаційно-кібернетична модель політичної системи К. Дойча.
10. Поняття політичної системи, її структура та функції.
11. Основні елементи (підсистеми) політичної системи та їх характеристики.
12. Основні функції політичної системи.
13. Політичний режим, його сутність і типологія.
14. Тоталітарний політичний режим: поняття і ознаки. Історичні різновиди тоталітаризму.
15. Авторитаризм як форма недемократичного політичного режиму. Основні форми авторитарного політичного режиму.
16. Демократичний політичний режим: поняття і ознаки. Сучасні концепції демократії.
17. Сутність і зміст політичного процесу.
18. Форми перебігу і стадії політичного процесу.
19. Технологія прийняття політичних рішень.
20. Держава: сутність, ознаки, функції, її місце в політичній системі.
21. Структура держави. Теорії походження держави.
22. Форми сучасної держави.
23. Форми державного правління, їх особливості в сучасному світі.
24. Форми державного устрою. Державний устрій України.
25. Вищі органи сучасної держави і поділ державної влади.

26. Взаємозв'язок громадянського суспільства та правової держави.
27. Правова держава як основа формування громадянського суспільства
28. Соціальна держава та громадянське суспільство
29. Громадянське суспільство та держава: аспекти взаємовідносин
30. Партії в політичній системі: поняття, ознаки, функції.
31. Типологія політичних партій.
32. Сутність і основні типи партійних систем.
33. Поняття груп інтересів. Зв'язок груп інтересів з політичними партіями та органами державної влади.
34. Поняття і основні форми лобізму.
35. Засоби масової інформації, їх роль в політичній системі суспільства.
36. Політико-правові норми як регулятори суспільно-політичної діяльності.
37. Політичні традиції як соціокультурний компонент розвитку сучасного суспільства.
38. Політичні стереотипи та міфи у сучасних суспільно-політичних процесах.
39. Символічний аспект політики.
40. Політична комунікація: поняття, сутність, функції.
41. Інституційна складова політичної комунікації.
42. Засоби масової інформації як канал політичної комунікації.
43. Поняття, структура і функції політичної культури.
44. Політична свідомість та її місце в політичній системі суспільства.
45. Стереотипи, міфи і символи як елементи політичної культури.
46. Класифікація типів політичної участі. Електоральна поведінка. Абсентеїзм: зміст і причини виникнення.
47. Типологія політичної культури. Поняття політичної субкультури.
48. Політична соціалізація: сутність, основні етапи.
49. Особа як суб'єкт політики. Політична поведінка і участь в політиці. Основні форми політичної участі.
50. Основні підходи до типологізації політичних систем.
51. Основні ознаки командної політичної системи.
52. Основні ознаки змагальної політичної системи.
53. Основні ознаки соціопримирливої політичної системи.
54. Критерії ефективності політичної системи.
55. Умови та фактори політичної стабільності.

9 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Теорія політичних систем» в достатній кількості забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в модульному середовищі для навчання Moodle.

Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=6787>.

10 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Білоус А.О. Політико-правові системи: світ і Україна : навч. посіб. / А.О. Білоус. Київ : Асоціація молодих українських політологів і політиків, 2000. 200 с.
2. Гелей С.Д. Політико-правові системи світу : навч. посіб. / С.Д. Гелей, С.М. Рутар. Київ : Знання, 2006. 668 с.
3. Дербишайр Д. Денис, Дербишайр Ян. Политические системы мира: в 2-х т. Том 1: Пер. с англ. Москва : РИПОЛ КЛАССИК, 2004. 512 с.
4. Дербишайр Д. Денис, Дербишайр Ян. Политические системы мира: в 2-х т. Том 2 :

Пер. с англ. Москва : РИПОЛ КЛАССИК, 2004. 496 с.

5. Кириченко В.М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. / В.М. Кириченко. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218с.

6. Країни світу і Україна : енциклопедія : в 5 т. Т.1 : Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / науковий редактор 1-го тому А.Г. Бульвінський. Київ : Видавництво «Фенікс», 2017. 564 с.

7. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: Навчальний посібник / За ред. Ф.М.Рудича. Київ : Либідь, 2006. 509 с

8. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем Західної Європи : інституційний вимір / А. Романюк. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с.

9. Рябцев Г. Л. Політична система суспільства : навчальний посібник для вступників / Г. Л. Рябцев. Київ : НТЦ «Псіхея», 2015. 72 с.

10. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Под общ. ред. В.С. Бакирова, Н.И. Сазонова. Харьков : ХНУ им. В.Н. Каразина, 2005. 592 с.

Додаткова

11. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник / За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, вид. 11-е, доп. і перероб. Київ : 2016. 48 с.

12. Абетка політична : матеріали для практичного використання / За наук. ред. док.наук держ. упр. О. В. Радченка, вид. 8-е, доп. і перероб. Харків : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2010. 328 с.

13. Лютко Н.В. Політологія : навчальний посібник – 2-ге вид. виправлене / Н. В. Лютко, О. О. Заславська. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. 330 с.

14. Основи демократії: підручник / за ред. А.Ф.Колодій. Львів. Астролябія, 2009. 832 с.

15. Погорілий Д. Є. Політологія: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник / Д. Є. Погорілий. Київ : Центр учбової літератури. Фірма «Інкос», 2008. 432 с.

16. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії [Текст]: монографія / А. І. Кудряченко, В. М. Бебик, В. І. Бортніков та ін.; За заг. ред. А.І. Кудряченко. Київ : НІСД, 2007. 396 с.

17. Політологія. Навчально-методичний комплекс: Підручник / За ред. проф. Ф.М. Кирилюка. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 704 с.

18. Сірий Є. В. Соціологія : загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії / Навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Атіка, 2007. 480 с.

19. Черниш Н. Й. Соціологія : Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-те вид., перероб. і доп. / Н. Й. Черниш. Київ : Знання, 2009. 468 с.

20. Эндрейн Чарльз Ф. Сравнительный анализ политических систем. / Чарльз Ф. Эндрейн. Пер. с англ. Москва : Издательский дом «ИНФРА-М», Издательство «Весь Мир», 2000. 320 с.

11 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.

2. Електронна бібліотека університету.

Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/plage_lib.php.

3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.